קיח: הבית והעליה פרק עשירי בבא מציעא

מחוורתא מתני' דלא כר' יהודה. וא"ת ואמאי לא מתני מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ודברי הכל כדמתני בהמניח (כ"ק דף ג. ופס) אמתני' דהתם וי"ל דהכא פשיטא ליה דאיירי שלא בשעת הוצאת זבלים ולהכי לא הוה קשיא ליה הא דמתני' מלרבות לוכל לאלתר ור' יהודה מתיר להניח ל' יום אלא להכי לא מלי אתא כר' יהודה משום דמתייב לשלם מה שהזיק אפילו הזיק בהיא שעה קטנה שיש לו רשות להניח ולרבי יהודה אותה שעה כיון שיש לו רשות פטור ועי"ל דמתניתין משמע דאיירי בשעת הוצאת זבלים מדקתני המוכל מוכל משמע בשעה שרגילין לוכל והא דלא הוה קשה ליה לרבי יהודה שרי שלשים יום ומתני' לאלתר משום דאיכא למימר דמתניתין עלה טוהה קמ"ל שיהכר שלא יצטרך לשלם מה שהזיק: ותניא

ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו אין באין משל צבור וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן חוששין לבעלי זרועות איכא בינייהו: **מתני'** [א]המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל [ב]אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים [ג]אבל גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא לבנים [ד]הבונה ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה [ה]ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתניא [ו]רבי יהודה אומר [ז]בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אפילו תימא רבי יהודה [ח]מודה ר' יהודה שאם הזיק חייב לשלם והתנן (ט) [י]מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור מפני שהוא עושה ברשות מאי לאו רשות דבית דין לא רשות דמצוה והתניא כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברה"ר אם הזיק חייב לשלם ורבי יהודה פוטר אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי יהודה אמר אביי רבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל ור' שמעון כולהו סבירא להו כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק פטור רבי יהודה הא דאמרן רשב"ג דתנן רשב"ג אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום רבי שמעון דתנן [יא]היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה ובכירה טפח [יב]ואם הזיק משלם מה שהזיק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם ת"ר החצב שמסר לסתת חייב הסתת שמסר לחמר החמר חייב החמר שמסר לכתף הכתף חייב הכתף שמסר לבנאי הבנאי חייב הבנאי שמסר לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם והתניא [יג]אחרון חייב וכולן פטורים לא קשיא [יד]כאן בשכירות כאן בקבלנות: **מתני'** [טו]שתי גגות זו על גב זו והירק בינתים ר"מ אומר של עליון ר' יהודה אומר של תחתון אמר ר"מ אם ירצה העליון ליקח את עפרו אין כאן ירק אמר ר' יהודה אם ירצה התחתון למלאות את גגתו אין כאן ירק אמר ר"מ מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה רואין מהיכן ירק זה חי אמר ר"ש [יו]כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו [יז] והשאר של תחתון: **גמ'** אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי כי פליגי בנופו ר"מ סבר [יח]שדי נופו בתר עיקרו ור' יהודה סבר לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו [יט](ואזדא לטעמייהו) דתניא (כ) היוצא מן הגזע ומן השרשין הרי אלו של בעל הקרקע דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר [כא]מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע ותנן

ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו אין באין משל צבור וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן חוששין לבעלי זרועות איכא בינייהו: **מתני'** [א]המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל [ב]אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים [ג]אבל גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא לבנים [ד]הבונה ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה [ה]ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתניא [ו]רבי יהודה אומר [ז]בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אפילו תימא רבי יהודה [ח]מודה ר' יהודה שאם הזיק חייב לשלם והתנן (ט) [י]מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור מפני שהוא עושה ברשות מאי לאו רשות דבית דין לא רשות דמצוה והתניא כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברה"ר אם הזיק חייב לשלם ורבי יהודה פוטר אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי יהודה אמר אביי רבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל ור' שמעון כולהו סבירא להו כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק פטור רבי יהודה הא דאמרן רשב"ג דתנן רשב"ג אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום רבי שמעון דתנן [יא]היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה ובכירה טפח [יב]ואם הזיק משלם מה שהזיק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם ת"ר החצב שמסר לסתת חייב הסתת שמסר לחמר החמר חייב החמר שמסר לכתף הכתף חייב הכתף שמסר לבנאי הבנאי חייב הבנאי שמסר לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם והתניא [יג]אחרון חייב וכולן פטורים לא קשיא [יד]כאן בשכירות כאן בקבלנות: **מתני'** [טו]שתי גגות זו על גב זו והירק בינתים ר"מ אומר של עליון ר' יהודה אומר של תחתון אמר ר"מ אם ירצה העליון ליקח את עפרו אין כאן ירק אמר ר' יהודה אם ירצה התחתון למלאות את גגתו אין כאן ירק אמר ר"מ מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה רואין מהיכן ירק זה חי אמר ר"ש [יו]כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו [יז] והשאר של תחתון: **גמ'** אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי כי פליגי בנופו ר"מ סבר [יח]שדי נופו בתר עיקרו ור' יהודה סבר לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו [יט](ואזדא לטעמייהו) דתניא (כ) היוצא מן הגזע ומן השרשין הרי אלו של בעל הקרקע דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר [כא]מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע ותנן

והדליק את סביביו: **חלב.** המולב אחן מן הסר לעקרה ממיבורה: **ספח.** הוא המרבעה ומחליקה: **חמר.** נוטאה מן הסר שסיתתה הסתת סם ומוסרה לכתף המוסיטה לבנאי העומד על מעמד המומה העשוי להילוך האומנין: **אדריכל.** [יח]הוא אבי האומנין שהוא מדקדק בהנחת האבן לגדלה על מושבה בשוה שלא תמיט ולא תטה ולא תהא בולטת חוץ לדימוס: **חייב.** זה שהיא בידו חייב בנזקה אם תפול מידו ותזיק את אחרים או תשבר היא הוא חייב לשלם. ואע"ג דמוקמינן להא לקמן בקבלנות וכולן שותפין במלאכה אין חייב אלא מי שהיתה מסורה לו דכיון דכמו הוא הנזק מוטל עליו כל היכא דמיתחייב דתנן אדם מועד לעולם שוגג ומזיד אונס ורצון דנפקא לן בב"ק (דף כו:) פלא תחת פלא) לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרצון: **כולן.** אלו שהיו שותפין במלאכה אחת ומשהניחו אבן על הדימוס היא שורת הבנין נפלה והזיקה הואיל ולאו כמו דאדריכל הוא שלאחר שהניחה נפלה וליכא לאחיובי משום גירי דיליה כולן חייבין יחד שכולן שותפין בדבר ועליהן המלאכה לעשות וקיבלו אחריות הנזק יחד: **והפניא האחרון חייב.** אדריכל שהניחה: **בשכירות.** האחרון חייב: **בקבלנות.** כולן חייבין היכא דלא נפלה מיד אחר מהן דעל כולן לשמור שתהא מיושבת יפה: **מתני' שתי גגות זו על גב זו.** סמוכות זו לזו האחת קרקעיתה גבוה ושאלה קרקעיתה נמוך: **והירק בינתים.** בזקיפת הגובה שזו גבוהה מזו יש שומים או בצלים: **של עליון.** שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק: **של תחתון.** שעל תוריו הוא מונח: **למלאות גגתו עפר.** משיה קרקעו לעליונה: **אמר ר"מ מאחר ששניהן הן יכולין למחות זה על זה.** שלא יהא ירק זה כאן עליון ליטול עפרו והתחתון למלאות גגתו: **רואין מהיכן ירק זה חי.** ממקום שהוא יונק ונדל לו יותר: **כל שעליון יכול לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו.** כדקאמר ר"מ הואיל ומעפרו היא חייה: **והשאר של תחתון.** ועליון הוא גופיה אמקורי מפקר להו לגביה שגגתו הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חבירו ולנקוט: **גמ' בעיקרו.** פרשי הירק: **בנופו.** לפי שהן תלויין באוירו של תחתון פליגי בהו: מילן

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פי"ב מהל' גזלה ואבידה הלכה טו סמג עשין סז סח טוש"ע חו"מ סי' תיד סעיף כ: **לב** ב ג מיי' שם הלכה טו יסמג שם טוש"ע חו"מ סי' תיז סעיף ה: **לג** ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ו: **לד** ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז: **לה** ו ז מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע חו"מ סי' תיד סעיף כ: **לו** ח ט מיי' פי"ט מהל' שכנים הלכה יא סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קנה סעיף ח: **לז** י כ ל מיי' פי"ב מהל' גזלה ואבידה הלכה יא סמג עשין סז סח טוש"ע חו"מ סי' לח מ מיי' פ"יד מהל' שכנים הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קנו סעיף ח: **לט** נ מיי' פכ"יד מהל' מכירה הלכה ז וע' כמ"מ סמג עשין סב טוש"ע חו"מ סי' רטז סעיף י:

הגהות הב"ח

(ט) גמ' והתנן רבי יהודה אומר נר חנוכה פטור כל"ל ותיבת מודה ותיבת שהוא נמחק. וע"ב סוף הכונס בב"ק: (כ) שם דתניא אילן היוצא מן הגזע:

הגהות הגר"א

[א] בפשנה הרי הוא שלו והשאר כו'. נ"ב משמע דבעיקר דינא ס"ל כר"י וכ"מ לעכירה וערלה ולכן כתב הרמב"ם בפעיה דלקמן דלכתחלה לא יטול העליון כו' (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' קפ"ז ס"ק ג'):

מסורת הש"ס

ג) כ"ק ג. פס: [תוספת' פי"ח]. ב) [עי' כ"ק ב.]. ג) כ"ק פא: כ"ב כ:. ד) ביצה כב., ה) [שבת ד: מ.]. ו) רש"ל מ"ו וכמי גורס ותני' מתי נגי מקמ וממכ' כי הא' בגוגא דתמיא היוצא וכו' [ועי' תוס' ביצה כב. ד"ה וכבלאכות וכו']. ז) [כ"ב פא.]. ח) עי' רש"י עירובין כו. ד"ה אדרבנן. ט) [שמות כא].

מוסף רש"י

כל שלשים יום. בשלא להניחן שם (ב"ק ל. פא:). שעל מנת כן הנחיל כו'. שלא יהו מקפידין על כך (שם ל.). מאי לאו רשות דבית דין. משום דכרשות כ"ד הניח מתון משום פרסומי ניסא פטור (שם). לא רשות דמצוה. כלומר משום רשות כ"ד דמצוה מיפטר, אבל ברשות כ"ד דלאו מצוה חייב (שם). צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים. אשמעי"ן כלע"ז טיח קרקע ג' טפחים שלא תבער מקרה מתחתיה של עליה, ועל גביו ד' אמות (ב"ב כ:). מעזיבה, טיח של סיד על מקרה ודומה לו בספר שלא (נחמיה ג) ויעזבו ירושלים עד החומה (ב"ק פא:). ובכירה טפח. שפחותה מתנור ואין מבעירין בחוכה אם גדול (שם). אף היא כלי חרס שעושתים קדירה על אגלה ואין שוטין בחוכה היסק גדול כמו שעושין בתנור (ב"ב כ:). ואם הזיק. אחר שכיו שם כל השיעורין הללו, משלם מה שהזיק. ואעפ"כ מעכבין עליו הבכירה להרחיק בכל השיעורים הללו, שמא יליץ בחיסה ואין לו מה לשלם (שם). שתי גגות זו על גב זו. וזו אצל זו וקרקעות האחת גבוה מחברתה ובינה אלה זקוף, והירק בינתים. בגידול הגבוהה, דעכשיו הוא נשרש בקרקעו של עליון ושופי כאורו של תחתון (גיטין כב:). של תחתון. אלינו כתר טף (שם). אם ירצה בו' אין כאן ירק. והואיל ויכילו למחות ובורם ליכל הזה זוכה בה (שם). מן הגזע של בעל האילן. דמנוף אילנות קאתי, ומן השרשין של בעל הקרקע. דכיון דמחתת לקרקע יונק מקרקעו גדל (ב"ב פא:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com